

Akademik Lujó MARGETIĆ

## MOJA SURADNJA S AKADEMIKOM PETROM STRČIĆEM

UDK: 929 STRČIĆ, P.  
UDC: 930.1 (497.5)

Stručni članak  
Professional Article

akademik Lujó MARGETIĆ  
profesor emeritus i redoviti profesor  
Pravnoga fakulteta u Rijeci u miru  
HR – 51000 RIJEKA  
G. Carabino 11

Ključne riječi: akademik Strčić, povijest, Krk, Krčki zbornik, suradnja, autor

*Autor piše o suradnji s akademikom Petrom Strčićem od 1971. godine do danas, kada je P. Strčić, kao glavni urednik "Krčkoga zbornika" autoru objavio raspravu iz krčke pravne povijesti. Suradnja je nastavljena u istome Zborniku i drugdje, na više polja, a, u međuvremenu, P. Strčić i autor objavili su i tri knjige, sa sadržajima iz nacionalne i pravne povijesti. Radi se o Senjskome (latinskom), Krčkome (glagoljskom) i Rapskome statutu iz XIV. stoljeća. Autor je dao statute u izvorniku i u prijevodu na hrvatski jezik te pravno-povijesne studije, a P. Strčić dao je uvodne studije o povijesnome razvoju i kontekstu zbivanja u vremenu donošenja statuta u gradu Senju, te na otocima Krku i Rabu. Autor suradnju ocjenjuje vrlo plodnom, a P. Strčića, u zaključku, kao "ozbiljnog znanstvenika (...) par excellence!"*

Suradnja potpisana s akademikom Petrom Strčićem (dalje: Strčić) počela je još davne 1971. godine. Za "Krčki zbornik", čiji je glavni urednik bio Strčić, napisao sam rad Bračno imovinsko pravo prema Krčkom statutu na latinskom jeziku i predložio ga za objavljivanje. Rad je prihvaćen i objavljen u "Krčkome zborniku" sv. 2. Tom prigodom upozorio me je Strčić na neke moje nedosljednosti i pogreške u načinu citiranja. Primjedba je bila opravdana.

Suradnja s "Krčkim zbornikom" nastavljena je i idućih godina, tako da sam već iduće, 1972. god., u svesku 5. objavio rad *Darovanje i protudarovanje u bašćanskim ispravama 14. i 15. stoljeća*, a 1976. god. u svesku 7. *Dokazna sredstva u sudskom postupku na frankapanskim primorskim posjedima*.

Do mnogo intenzivnije suradnje došlo je nešto kasnije. Godine 1987. objavljen je u "Senjskome zborniku", god. 12., *Senjski statut iz 1388. god.*, a u svesku 10. "Krčkoga zbornika" u god. 1988. *Krčki (urbanski) statut iz 1388. god.*

Oba rada koncipirana su na istovjetni način.

U prvospomenutom Strčić je na str. 1-18 objavio svoj rad *Senj u XIII. i XIV. stoljeću*, a potpisani *Senjski statut iz 1388. god.* Strčić je u svome članku prikazao povijesne prilike u Senju u doba templara, tj. od približno 1180. do 1269. god. i u doba Krčkih knezova. Oni su sredinom XIII. stoljeća zavladao Senjom i već se od 1374. god. nazivali čak "prirodnim gospodarima" Senja.

Osim savjesnoga i akribično pisanoga teksta o povijesti Senja i Krčkih knezova u to doba, osobito je uspio Strčićev prikaz privrednih i drugih prilika u Senju, senjske trgovine i pomorstva, a Strčić ističe i značajnu okolnost da se trgovina s Mlecima odvijala takvim intenzitetom da su se u Senju počele nastanjivati pojedine mletačke obitelji. Ali, ističe Strčić, pritisak Krčkih knezova nije jenjavao pa su čak zaposjeli rapski grad Jablanac, koji je imao status slobodnoga kraljevskog grada. S tim je u vezi i stalna tenzija između Mletaka i Krčkih knezova koji su se snažno oduprli mletačkim nastojanjima da u Senju ojačaju svoju pozicije.

Strčić upozorava i na činjenicu da se Senj osim Statutom iz 1388. god. može pohvaliti još jednim sličnim djelom. Naime, još 1380. senjski je kaptol dao sastaviti neku vrstu "statuta", koji ima veliko značenje za poznavanje senjske društvene stvarnosti.

Dodajmo da je Strčić dotaknuo i važnu ulogu koju je odigrao Ivan de Cardinalibus, senjski biskup od 1387. do 1392. god., osoba od iznimno velikoga utjecaja na kralja Žigmunda. Nećak spomenutoga Ivana bio je čak zadužen da vodi istragu protiv ubojica kraljice Elizabete, žene Ludovika Velikog. Potpisani je sa svoje strane objavio latinski tekst Senjskoga statuta iz 1388. god. i njegov prijevod na suvremeni hrvatski jezik, kao i tekst prijepisa na hrvatskome iz 1701. god.

Sličan način objavljivanja primijenili su Strčić i potpisani za *Krčki (urbanski) statut iz 1388. god.* Strčić je obradio povijesni dio pod naslovom *Krčki knezovi i otok Krk od kraja XII. do kraja XIV. stoljeća*.

Po mišljenju potpisanoga ovaj je Strčićev rad jedna od njegovih najboljih studija. U tome radu on uvodno potanko analizira vrijeme od kraja XII. i prve polovice XIII. stoljeća i istražuje razloge kako i zašto je došlo do jačanja Krčkih knezova. Impresionira način na koji je Strčić obradio najstariju povijest Krčkih knezova i uspješno je povezoao s događajima i ličnostima u Hrvatskoj, Ugarskoj, Mlecima itd. i pri tome svježim i poletnim stilom upravo natjerao čitatelja – čak i ako tu povijest dobro poznaje – da s najvećom pozornošću prati inspirativno piščevo izlaganje. Kod toga je, dakako, najvažnije to što se Strčić ne zadovoljava rezultatima koji su dosad postignuti, već argumentiranom analizom i uvjerljivim rezultatima dolazi do novih spoznaja, temeljile se one na dostupnim vrelima ili u njihovu nedostatku smjelim i uvjerljivim hipotezama koje u sebi nose pečat vjerojatnoće u visokome stupnju – koliko je to zbog oskudice vrela uopće moguće.

Ali, daleko od toga da bi se Strčić zadovoljio suhoparnom analizom povijesnih događaja, premda je ona temelj svakoga znanstvenog istraživanja. Strčića i inače zanima u prvome redu bit društvenih odnosa, a osobito utvrđivanje složenih i vrlo isprepletenih ekonomskih odnosa. To se u prvome redu odnosi na njegova istraživanja povijesti crkve, kapele i samostana u čemu Strčić uvijek iznova pronalazi skrivene pojedinosti koje drugim istražiteljima promiču. Analiza crkvenih prihoda, koji su crkvenim ustanovama pritjecali od posjeda do kojih je crkva došla darovanjima i oporučnim zapisima, iznenađuje svojom dubinom i jasnoćom. Strčić analizira vijesti iz 1342. god. po kojima se neki Gano obvezuje da će samostanu davati polovicu ulja i četvrtinu masti i iz 1377. kada je knez Nikola Škinela oporukom odredio neku vrstu stalne godišnje potpore za grad Krk “za oprost njegovih grijehova i grijehova njegovih predaka”, a Maloj braći u Krku “15 dukata dobrog zlata i prave težine”. Više su nego zanimljivi i značajni podatci iz oporuke iz 1348. god. neke Cecilije koji pružaju niz elemenata za proučavanje ekonomske povijesti.

Ali, Strčić se na zaustavlja na tome. On analizira podatke o vinogradima, probleme ribarske proizvodnje, povezanost krčke privrede s okolnim područjima, osobito sa Senjom. Vrijedi proučiti Strčićeve analize načina na koji su Krčki knezovi raspolagali svojim приходima. Kao primjer može se ovdje navesti samo analiza darovanja iz 1355. god. dijela senjskih prihoda samostanu kartuzijanaca na otoku Krku. Iz svih se primjera vidi da su Krčki knezovi bili sve samo ne obični feudalni vlasnici, koji bi pritiskom na podložnike mislili samo na vlastitu korist i bogaćenje.

Mnogi će čitatelji ovoga Strčićeva rada biti najviše zainteresirani za analize kulturnoga razvoja otoka Krka. U tome je odsjeku svojih raščlamba Strčić prije svega upozorio na glagoljsku kulturu na Krku. Poznato je da je Inocent IV. odobrio benediktincima u Omišlju održavanje misa na staroslavenskome jeziku “kako su to činili i do sada njihovi prethodnici”. Strčić se ne zadovoljava uobičajenim “svečarskim” elementom toga događaja, već istražuje zašto je baš te godine došlo do te povlastice i naglašava da se moderna historiografija ne može više zadovoljiti tezom da bi naprosto bila riječ o priznanju slavenskoga i hrvatskoga karaktera otoka Krka, već je riječ o nečemu dubljem. U svezi s time Strčić spominje i vrbnički brevijar, najstariji

sačuvani glagoljski kodeks hrvatske redakcije, Vatikanski kodeks Illir., u čijemu se jeziku osjeća čakavština, nadalje bečki brevijar koji bilježi godinu 1396. itd. Sve to, zaključuje Strčić, bilo je preduvjet budućega zlatnog doba hrvatske glagoljske pismenosti u XIV. i XV. stoljeća.

Dodajmo da je Strčić u istome radu potanko analizirao i rasprostranjenost i značaj bratovština ("braščina") na Krku.

Isti autori, Strčić i Margetić, objavili su 2004. god. *Statut rapske komune iz 14. stoljeća*. Strčić je na str. 9-19 objavio napomene iz rapske kulturne povijesti (antika i srednji vijek). Potpisani je dao analizu pravne povijesti Raba i osobito Rapskoga statuta na str. 21-267 teksta. Strčićev je doprinos u ovoj knjizi razmjerno malen opsegom, ali privlači pozornost način na koji je uspješno obradio tešku problematiku rapske povijesti u rimsko doba. Čak i oni koji se specijalistički bave rimskim dobom u našim krajevima, imat će koristi pročitati Strčićeva zapažanja o Rabu u vrijeme principata, kada je, prema Strčićevu uvjerljivu tumačenju, Rab posjedovao razmjerno rijetku povlasticu *ius Latii maius* i svojim položajem imao istaknuto mjesto među ostalim rimskim gradskim općinama u provinciji Dalmaciji. Što se pak tiče kasnijeg razdoblja vrijedi pročitati inspirativni odsječak o nekim značajkama rapske komune u srednjemu vijeku. Strčić nije zaboravio spomenuti ni boravak pape Aleksandra III. godine 1174. u Rabu i okolnost da je papa Aleksandar IV. podvrgnuo zadarsku nad(biskupiju) pod Mletke čime je i na Rabu omogućio sve jači utjecaj Mletaka. Od ostalih Strčićevih analiza posebno se doima spomen pojave najpoznatijega Rabljanina svih vremena, Markantuna de Dominisa (1560.-1624.), senjskoga biskupa i splitskoga nadbiskupa, polihistora, znanstvenika, koji je kao heretik umro u rimskome zatvoru, ali kojemu se sve do danas odaje priznanje za njegove vizionarske misli, prijedloge i nastojanja.

Smatram da se bez pretjerivanja može reći da je suradnja Strčić – Margetić dala vrlo korisne poticaje za daljnji rad na spomenutim pravnim dokumentima.

Strčić je i s drugim autorima često radio na zajedničkome zadatku. Ovdje je dovoljno spomenuti knjigu M. Strčić i P. Strčića, *Život i djelo dr. Ivana Črnčića (1830.-1897.)*, što je tiskana u Dobrinju 1997. Autori nisu bez razloga izabrali Črnčićev život i rad. Naime, zvuči upravo nevjerojatno da o tome velikom Hrvat i znanstveniku do upravo spomenutoga rada nije postojala nijedna ozbiljnija i opširnija studija. Treba napomenuti da se Strčić u više navrata vraćao na slične teme pa je neprocjenjiv taj njegov rad na ispitivanju života mnogih znanstvenika, čijemu se opusu i životu često pridavalo premalo pažnje.

Kako se može okarakterizirati značaj i ulogu P. Strčića u današnjoj hrvatskoj historiografiji?

Mislimo da nećemo pogriješiti ako kao na crvenu nit u Strčićevu znanstvenome životu upozorimo na ono što je i za druge autore poticajno. Nema ozbiljnoga i uspješnoga rada bez dugogodišnjega kontinuiranog rada na izvornim dokumentima naših i inozemnih arhiva. Bez takvoga izravnog uvida i uronjavanja u bezbrojne dokumente rad bilo kojega znanstvenika ipak je samo sekundarnoga značaja. Dakako,

to je tek prvi, premda odlučujući, korak u znanstvenome radu povjesničara. Tomu prvome koraku Strčić je dodao i neophodnu analizu svih mnogobrojnih pitanja, na koja se u literaturi daju najrazličitiji odgovori. Tek diskusija s tezama ostalih autora – u diskusiji, ali ne i polemici! – uzimajući u obzir argumente u korist (ili protiv) određene teze otvara mogućnost sagledavanja cjelokupnosti problematike i davanja novih odgovora. A tek nakon toga dolazi do sinteze u kojoj se neki problem može riješiti na nov, često neočekivani rezultat.

Sve to posjeduje Strčić u najvećoj mogućoj mjeri. Tomu treba dodati dugogodišnji rad na većim ili manjim sintezama i ono što je za znanstvenika najvažnije, a to je skromnost. Svaki ozbiljni znanstvenik – a to je Strčić *par excellence!* – svjestan je da nije ništa drugo nego skromni svećenik na oltaru vrhovnoga načela znanosti, istine i da je smjernost i krajnja samozatajnost jedini garant uspješnosti.

Ni najmanje ne sumnjamo u to da će idućih desetljeća naš svečar ponuditi hrvatskoj historiografiji mnogo novih radova!

SUMMARY

MY COOPERATION WITH ACADEMICIAN PETAR STRČIĆ

academician Lujó MARGETIĆ  
HR – 51000 RIJEKA  
CROATIA

Key words: academician Strčić, cooperation, author

*The author writes about cooperation with academician Petar Strčić from 1971 to the present day when Strčić, as the chief editor of "Krčki zbornik" published a number of discussions by the author relating to Krk legal history. The cooperation continued in the same collection of paper and elsewhere, in several fields. The author and Strčić published three books with topics from history and legal history. Those are Senj (Latin), Krk (Glagolitic) and Rab statutes from 14<sup>th</sup> century. The author offered the very statutes in original versions and translated in Croatian and legal- historic studies, while P. Strčić offered the introductory studies of the historic development and context of events at the time the statute was passed in the city of Senj and on the islands of Krk and Rab. The author assesses the cooperation as very fruitful and P. Strčić as a "serious scientist" (...) par excellence!"*

## SOMMARIO

### LA MIA COLLABORAZIONE CON PETAR STRČIĆ

Accademico Lujó MARGETIĆ  
HR – 51000 RIJEKA  
CROAZIA

Parole chiavi: P. Strčić, collaborazione, autore

*L'autore scrive sulla sua collaborazione con Petar Strčić dal 1971, quando Strčić - il redattore capo di "Krčki zbornik" - ha pubblicato un suo saggio sulla storia giuridica di Veglia. Questa collaborazione continua nello stesso Zbornik, ma anche altrove, in molti campi. Nel frattempo, Strčić e l'autore pubblicano tre libri con temi di storia e di storia giuridica. Si tratta dello Statuto di Segna (latino), di Veglia (glagolitico) e d' Arbe del Trecento. L'autore riporta gli statuti in originale e nella traduzione croata, con saggi riguardando la storia giuridica, mentre P. Strčić pubblica i suoi saggi sullo sviluppo storico e sul contesto storico del tempo dell'emanazione dello Statuto nella città di Segna, sulle isole di Veglia ed Arbe. L'Autore giudica questa collaborazione come molto produttiva, e P. Strčić come un "scienziato serio (...) par excellence!"*

## ZUSAMMENFASSUNG

### MEINE ZUSAMMENARBEIT MIT DEM AKADEMIEMITGLIED PETAR STRČIĆ

Akademiemitglied Lujó MARGETIĆ  
HR – 51000 RIJEKA  
KROATIEN

Schlüsselwörter: Akademiemitglied Strčić, Zusammenarbeit, Autor

*Der Autor schreibt über die Zusammenarbeit mit dem Akademiemitglied Petar Strčić von 1971 bis heute, als Strčić als Hauptredaktor von "Krčki zbornik" ("Sammelwerk von Krk") seine Abhandlung über die Rechtsgeschichte der Insel Krk veröffentlichte. Sie setzten im gleichen Sammelwerk und auf anderen Gebieten ihre Zusammenarbeit fort. In der Zwischenzeit veröffentlichten sie drei Bücher mit Themen aus der Geschichte und Rechtsgeschichte. Es handelt sich um das Statut von Senj (Leteinschrift), das Statut von Krk (glagolitische Schrift) und das Statut von Rab aus dem vierzehnten Jahrhundert. Der Autor hat die Statuten in der Urschrift und in der kroatischen Übersetzung sowie rechtsgeschichtliche Studien angeführt, und P. Strčić widmete seine Zeit den Einleitungsstudien über geschichtliche Ereignisse aus der Zeit, als die Statuten in der Stadt Senj und auf den Inseln Krk und Rab verabschiedet wurden. Der Autor hält ihre Zusammenarbeit für sehr fruchtbar und Petar Strčić für einen "ernsthaften Wissenschaftler (...) par excellence!"*